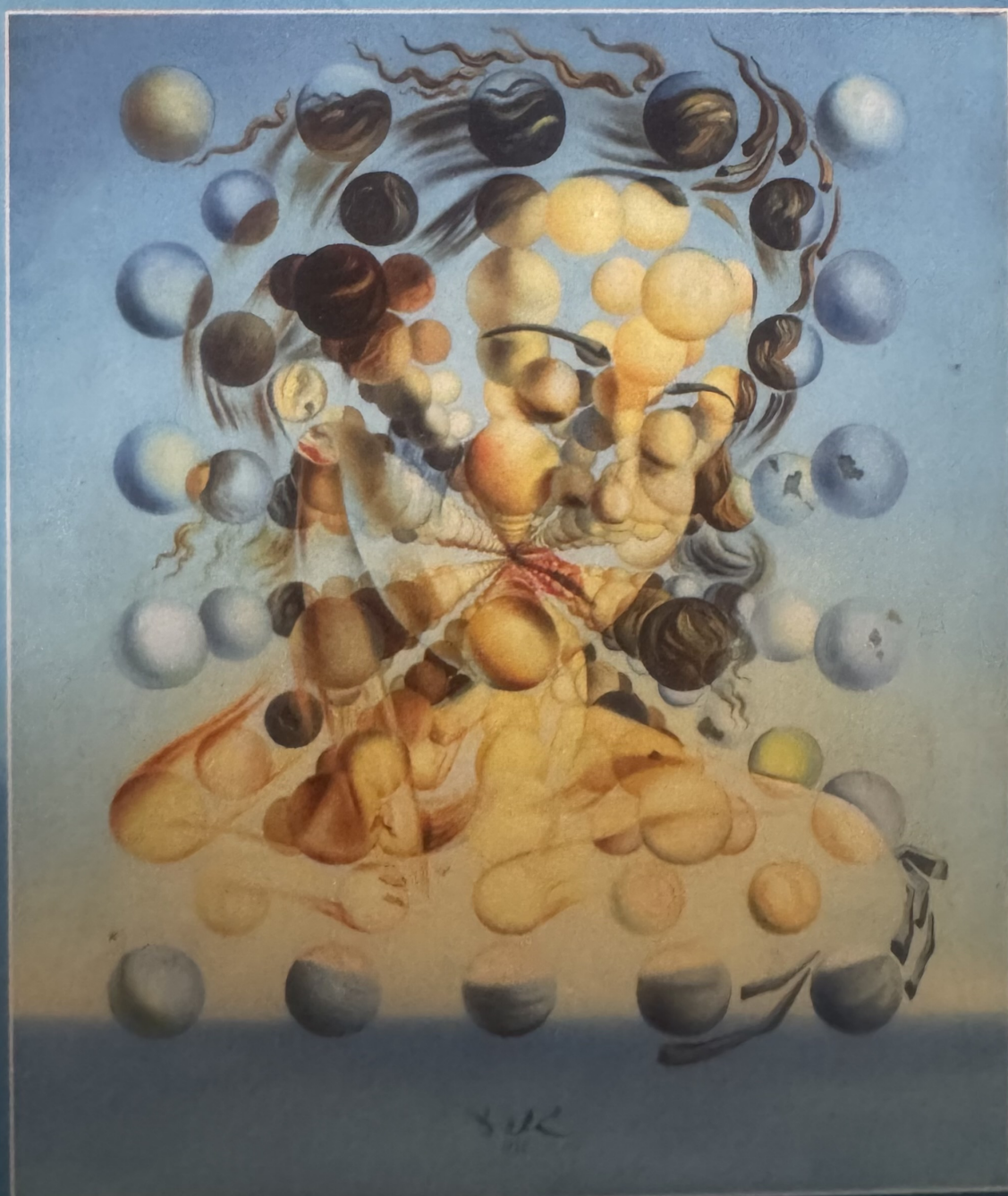

Максименко С.Д., Немеш О.М., Ірхін Ю.Б.

ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ

**Максименко С.Д.,
Немеш О.М.,
Ірхін Ю.Б.**

ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ

**Посібник для студентів
вищих навчальних закладів**

Київ – 2021

УДК 159.923
М17

Рекомендовано до видання Вченою радою
Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України

Рецензенти:

Чепелєва Н.В. – дійсний член НАПН України, доктор психологічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України;
Барко В.І. – доктор психологічних наук, професор, головний науковий співробітник Державного науково-дослідного інституту Міністерства внутрішніх справ України

Автори: **Максименко С.Д.**, доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України;
Немеш О.М., доктор психологічних наук, професор, Рівненський державний гуманітарний університет;
Ірхін Ю.Б., кандидат психологічних наук, доцент, Київський науково-дослідний інститут судових експертиз, завідувач відділу психологічних досліджень

М17 **Основи психологічного здоров'я особистості:** посібник для вищих навчальних закладів / С.Д. Максименко, О.М. Немеш, Ю.Б. Ірхін. Київ: «Видавництво Людмила», 2021. 520 с.
ISBN 978-617-7974-44-3

В науковому посібнику викладена загальна стратегія концепції здоров'я, сутність індивідуального і популяційного здоров'я, поняття психічної норми і патології та проведений поглиблений аналіз концепції психічного здоров'я. Також описані порушення психологічного здоров'я за МКХ-10, симптоми і ознаки порушення емоцій і поведінки, жорстокості, самопошкодження, професійної деформації.

Важлива увага приділяється віковим аспектам психологічного здоров'я, психологічним кризам, впливу психосоціальних обставин на розвиток психіки, функціонуванні сім'ї і її дезадаптаційним формам. Висвітлена актуальна тема впливу екології і забрудненого оточуючого середовища на психологічне здоров'я, визначені поняття ендоекології і принципи надання невідкладної психологічної допомоги.

Розкрито поняття структури, розвитку особистості. Як найвищих соціально-біологічних, інтелектуально-когнітивних та психологічно сталих властивостей і переживань внутрішнього світу людини. Тобто розкриває становлення особистості як самої себе, так і власного світу навколо себе.

Відмінною рисою наукового посібника є поглиблений аналіз потенційної небезпеки мікросоціуму для особистості, а саме несприятливих життєвих подій, проблем у взаємовідносинах, нездатності пристосуватись до середовища та ін., а також впливу мезо- і мікросоціального оточення на психологічне здоров'я.

Важливим доповненням до розділів є формалізовані структури тем, які сприятимуть кращому формуванню поглибленого розуміння викладеного матеріалу. Для самостійної роботи студентів до кожної теми додані питання проблемного характеру, альтернативні тестові завдання для самоконтролю, завдання та проблемні ситуації. В кінці кожного розділу подано список основної і додаткової літератури для підготовки до занять та поглиблення знань з даної тематики.

ISBN 978-617-7974-44-3

УДК 159.923

© С.Д. Максименко, О.М. Немеш, Ю.Б. Ірхін, 2021

ЗМІСТ

Розділ 1. Теоретичні основи психології здоров'я людини.....	3
1.1. Теоретико-методологічні засади психології здоров'я людини	3
1.1.1. Предмет і завдання дисципліни «Психологія здоров'я людини» та її роль у формуванні світогляду медика	4
1.1.2. Зв'язок психології здоров'я людини з іншими медичними дисциплінами, нозоцентричний та нормоцентричний підхід до курації	6
1.1.3. Біоетика в медичній психології, основні напрямки біоетичних дискусій	10
1.1.4. Права людини і професійні обов'язки лікарів в міжнародних та національних регламентуючих документа	13
1.1.5. Етичні та деонтологічні аспекти психології здоров'я людини	28
1.2. Концепція та основні засади психологічного здоров'я.....	36
1.2.1. Загальна стратегія концепції здоров'я	36
1.2.2. Індивідуальне і популяційне здоров'я, їх сутність.....	45
1.2.3. Чинники, що обумовлюють психологічне здоров'я. Фактори ризику	50
1.3. Поняття особистості	62
1.3.1. Змістовні ознаки особистоті	62
1.3.2. Теорії особистості	81
1.3.3. Розвиток особистості	112
1.3.4. Активність особистості і її джерела.....	119
1.4. Порушення психологічного здоров'я	127
1.4.1. Симптоми і ознаки, що відносяться до емоційного стану.....	129
1.4.2. Симптоми і ознаки, що відносяться до зовнішнього вигляду і поведінки.....	157
1.4.3. Інші порушення психологічного здоров'я	165
1.4.4. Соціальна адаптація. Професійна деформація	170

2.3.3. Дія виробничих чинників	299
2.3.4. Природні та техногенні катастрофи і психологічне здоров'я	304
Розділ 3. Основи психологічного здоров'я мікро- та макросоціуму	313
3.1. Вікові аспекти психологічного здоров'я	313
3.1.1. Характеристика психічного розвитку (за розробками Г.С. Костюка)	316
3.1.2. Вікові закономірності розвитку психіки, вплив психосоціальних обставин. Кризи розвитку	318
3.1.3. Виховання, функції та особливості. Типи неправильного виховання за А.А.Портновим	324
3.1.4. Психологічні особливості дитячого та юнацького віку. Типові психологічні кризи	327
3.1.5. Психологічна характеристика зрілості і старості. Криза середнього віку. Поняття старечості. Інволюційна криза	337
3.2. Функціонування сім'ї та її дезадаптаційні форми	353
3.2.1. Стадії розвитку сім'ї	357
3.2.2. Типи родини	359
3.2.3. Подружня адаптація	366
3.3. Особистість та мікросоціальне оточення: потенційна небезпека для психологічного здоров'я	380
3.3.1. Проблеми, пов'язані з несприятливими життєвими подіями в дитинстві	382
3.3.2. Проблеми, пов'язані з взаєминами подружжя або партнерів	390
3.3.3. Проблеми, пов'язані з обставинами житлового і економічного характеру	400
3.4. Вплив мезо- та макросоціального оточення на психологічне здоров'я	404
3.4.1. Проблеми, пов'язані з навчанням і письменністю	404
3.4.2. Проблеми, пов'язані з роботою і безробіттям	406
3.4.3. Проблеми, пов'язані з адаптацією до зміни образу життя та іншими психосоціальними обставинами	408

Розділ 4. Медико-соціальні основи психічного здоров'я людини	421
4.1. Концепція психічного здоров'я	421
4.1.1. Концепція охорони здоров'я ВООЗ.....	421
4.1.2. Людина як об'єкт психічного здоров'я	424
4.1.3. Загальнобіологічна природа хвороби	429
4.1.4. Біологічні і соціальні фактори психічної адаптації та дезадаптації в розвитку психічних розладів.....	432
4.2. Поняття психічної норми і психічних розладів	443
4.2.1. Континуум норма-патологія	444
4.2.2. Психічна хвороба. МКХ-10	450
4.2.3. Психосоматичні та соматопсихічні відносини. Психосоматика.....	457
4.2.4. Соціально-психологічні аспекти суїцидології.....	466
4.3. Основи психогігієни	476
4.3.1. Вікова психогігієна	478
4.3.2. Родинна психогога.....	480
4.3.3. Психогігієна професійної діяльності	483
4.3.4. Сучасний підхід до хворого: психогігієна взаємовідносин лікаря і пацієнта.....	483
4.3.5. Роль санітарно-охоронного режиму лікарні у збереженні та відновленні психологічного та психічного здоров'я хворих.....	486
4.4. Основи психопрофілактики	492
4.4.1. Первинна психопрофілактика	493
4.4.2. Вторинна психопрофілактика.....	496
4.4.3. Третинна психопрофілактика.....	497
4.4.4. Психосоціальна реабілітація.....	498
4.4.5. Психопрофілактика в професійній діяльності лікаря	501

